

Statsministerens nyttårstale 2019

Det er med **undring** og **beundring** vi kjenner et nyfødt barn gripe om fingeren vår første gang. Ser barnet ta sitt første skritt. Hører det si sitt første ord. Små mirakler. Så vanlige, men likevel nesten uforståelige.

Barn er **kilde** til våre største gleder og våre største bekymringer. Barn må få sine **skrubbsår**. Og de må ha noen som tørker **tårer** og setter på plaster. Det er det en god barndom handler om. En god barndom varer livet ut, sier vi. En god barndom bygger også et samfunn. En fremtid.

Til alle tider har spente foreldre sett på sitt nyfødte barn og stilt seg spørsmålet: Hvilken fremtid venter deg? Vi har så lett for å tenke at mye var bedre før. Det var det ikke. Så sent som på 50-tallet mistet vi mange barn i ulykker og sykdommer. Syv ganger så mange som i dag. Barn har nå en tryggere oppvekst. Undersøkelser viser at barn og unge til og med er fornøyde med foreldrene sine. Det er ikke så rart. Foreldre smører ski, steker vafler på korpsamling og arrangerer vennegrupper for klassen. Og ungdom, de **ruser seg** mindre. **Begår** færre **lovbrudd**. Flere **fullfører skolen**. Nybakte foreldre flest kan se det nyfødte barnet sitt og tenke at deg venter det en trygg oppvekst og fantastiske muligheter.

Selv om de aller fleste barn får det slik som vi håper og drømmer om, så **gjelder** det dessverre ikke alle. Noen mangler trygge voksne som kan plastre når det trengs. Noen skrubbsår er på innsiden, og blir ikke oppdaget.

(Ei, en) undring – zdumienie, zdziwienie

(Ei, en) beundring – podziw, zachwyty

(En) kilde – źródło

(Et) skrubbsår – otarcie, zadrapanie

(En) tåre – łza

Til alle tider – zawsze, nieustannie, stale

Å ruse seg – odurzać się (å ruse – ruset – har ruset)

Å begå (et) lovbrudd – popełnić przestępstwo (å begå – begikk – har begått)

Å fullføre skolen – ukończyć szkołę (å fullføre – fullførte – har fullført)

Å gjelde – tutaj: dotyczyć (å gjelde – gjaldt – har gjeldt)

Fremover vil regjeringen gjøre mer for å fange opp og å hjelpe disse barna. Vår ambisjon er at Norge skal være det samfunnet som er best på å gi barn trygghet og muligheter. De mest sårbare barna er de som utsettes for vold og overgrep.

Vi får nå en ny barnevernslov som styrker barns rettigheter og som skal bidra til at flere barn får en trygg og god oppvekst. Når barn ikke kan bo hos sine foreldre, skal familie og nettverk barnet er knyttet til brukes mer. Flere skal få riktig hjelp tidligere, og før det er for sent. Og de som jobber tettest på de mest sårbare barna skal være de mest kompetente.

Christopher Davidsen vant sølv i verdensmesterskapet for kokker. Hans mor var narkoman. Seks år gammel var det han som skiftet bleier på lillesøster. Han vokste opp i fosterfamilie, og har sagt til NRK: «Jeg vokste opp i et veldig godt fosterhjem. (...) Uten dem hadde aldri dette gått.» Vi har mange slike suksesshistorier. Vi må skape enda flere.

Mange barn tilbringer mye tid på nettet. Anmeldelser for overgrep på nettet øker kraftig. Det handler om spredning av nakenbilder. Om barn som lures eller trues til å lage slike bilder.

I enda mer alvorlige saker er det også fysiske overgrep. For politiet er dette vanskelige saker. De siste årene har politiet fått økte ressurser. Nå organiserer vi også politiet for at de bedre kan beskytte barna våre.

Å fange opp – zgromadzić, przechwycić (å fange – fanget – har fanget)

Sårbar – wrażliwy, podatny na zranienie

Å utsette for – narazić na, wystawić na (å utsette – utsatte – har utsatt)

(Et) overgrep – napaść, nadużycie

Knyttet til – związany z, powiązany z

(Et) verdensmesterskap (VM) – Mistrzostwa świata

Å skifte bleier – zmieniać pieluchy (å skifte – skiftet – har skiftet)

(En) fosterfamilie – rodzina zastępcza

(En) anmeldelse – raport, sprawozdanie

(E i, en) spredning – rozpowszechnianie

(Et) nakenbilde – nagie zdjęcie

Å lure – oszukiwać (å lure – lurte – har lurt)

Å true – grozić (å true – truet – har truet)

Flere barn vokser opp i familier med lav inntekt. En viktig årsak er at det har kommet mange innvandrere til Norge uten kunnskapen og kompetansen som trengs for å klare seg i vårt arbeidsliv. Vi må sikre alle barn de samme muligheter uansett hvilke utfordringer foreldrene har. Derfor har vi gjort det lettere for disse barna å gå i barnehage. Vi jobber for det samme med skolefritidsordningen. Men den viktigste hjelpen er fortsatt at foreldrene kommer i arbeid. Regjeringen har tatt initiativ til en inkluderingsdugnad og et integreringsløft for å hjelpe flere inn i arbeidslivet.

Uansett må alle barn få mulighet til å leke med, lære av og utvikle seg sammen med andre barn. Derfor jobber vi med frivillige organisasjoner for at kontingenter og krav til utstyr ikke skal hindre barn i å være med.

De fleste ungdommer i Norge har det veldig bra. Og de oppfører seg bedre enn det min generasjon gjorde. Likevel øker andelen som strever med psykiske problemer. Flere forteller om ensomhet. Mange sliter med å takle stress og press fra ulike kanter. 15 år gamle Julie Irene Svendgård skrev det godt i Aftenposten: «Jeg klarer ikke være alt alle ønsker at jeg skal være. Det gjør at jeg blir sint på meg selv og føler meg mislykket.»

Vi kan alle bli for opptatt av hva andre vil si, tro og mene om oss.

(Ei, en) årsak – powód, przyczyna
(En) kunnskap – wiedza, znajomość

Uansett – niezależnie od, bez względu na

(Ei, en) skolefritidsordning (SFO) – świetlica

(En) kontingent – składka

(Et) krav – wymóg, żądanie

(Et) utstyr – sprzęt, wyposażenie

Å hindre – przeszkadzać, zawadzać, tarasować (å hindre – hindret – har hindret)

Å oppføre seg – zachowywać się (å oppføre – oppførte – har oppført)

Å streve med noe – zмагаć się z czymś, trudzić się (å streve – strevet – har strevet)

(Ei, en) ensomhet – samotność

Å slite med noe – zмагаć się z czymś, trudzić się (å slite – slet – har slitt)

Å takle – radzić sobie, dać radę, zdołać (å takle – taklet – har taklet)

Å være opptatt av noe – być czymś zainteresowanym, być w coś zaangażowanym (å være – var – har vært)

Vi burde være mer opptatt av hva som oppleves riktig for oss selv. At vi **strekker oss** etter våre egne **mål**, ikke andres.

Til unge mennesker i dag, vil jeg si dette: Vær **stolt** når du er deg selv. **Sett pris på** vennene dine når de er seg selv. Ha gjerne ambisjoner og jobb hardt, men vær realistisk og finn tid til venner og familie. En del som strever, får dessverre ikke hjelp når de trenger det. De siste årene er det **ansatt** flere psykologer i kommunene og det er blitt mange flere ansatte i helsestasjon- og skolehelsetjenesten. I skolen skal livsmestring bli et tema som går igjen i ulike **fag**. Trygge barn som **trives** og **mestrer** lærer også mer på skolen.

Jeg besøkte Vardal ungdomsskole på Gjøvik. Der samles elevene i samtalegrupper to ganger i året. Elevene gir hverandre trygghet og ber oftere om hjelp til å takle vanskelige tanker og følelser. Lærerne mener at dette er stadig viktigere i en verden der det er lett å føle seg utenfor og **utilstrekkelig**. Kanskje snakker vi for lite om følelser? Kanskje mangler vi rett og slett ord når vi føler at vi ikke mestrer?

Regjeringen jobber med en ny plan for **å fremme** barn og unges psykiske helse. Der vil vi se på hvordan vi kan **forebygge** og støtte bedre, før problemene vokser seg store. Det profesjonelle støtteapparatet skal bli bedre.

Men kanskje er **verdien** av det hver og en av oss kan gjøre vel så stor?

Å strekke seg etter noe – sięgnąć po coś (å strekke – strakk – har strukket)

(Et) mål – tutaj: cel

Stolt – dumny

Å sette pris på noe – doceniać coś (å sette – satte – har satt)

Å ansette – zatrudniać (å ansette – ansatte – har ansatt)

(Et) fag – tutaj: przedmiot szkolny

Å trives – dobrze się czuć (å trives – trivdes – har trivdes)

Å mestre – panować (nad), opanować (å mestre – mestret – har mestret)

Utilstrekkelig – niewystarczający

Å fremme – wspierać, promować (å fremme – fremmet – har fremmet)

Å forebygge – zapobiegać (å forebygge – forebygde – har forebygd)

(En) verdi – wartość

Da tenker jeg på gutten som tar side med han som blir **mobbet**. På jenten som ringer og spør om alt er i orden når venninnen trekker seg inn i seg selv. På de voksne som sier fra når de forstår at et barn ikke har det godt hjemme. Små **bidragene** som betyr så mye. Dette **avgjør** hva slags samfunn vi har. Om vi **evner å slå ring om** hverandre.

Familien er det viktigste og næreste **fellesskapet** vi har. I tidligere tider sørget familien for omsorgen når man ble eldre. Nå blir kommunen og helsetjenesten stadig viktigere. Solidariteten mellom generasjonene er likevel den samme. Samfunnet vårt går rundt fordi voksne tar omsorg for barna. Og **arbeidsføre** sørger for de eldre.

De neste tiårene får vi problemer med denne modellen. Vi nordmenn får stadig færre barn. For å **oppretholde folketallet**, må hver av oss få litt over to barn i **gjennomsnitt**. I dag er tallet bare 1,6. Da blir det relativt sett færre unge som skal bære en stadig tyngre **velferdsstat** på sine skuldre. Norge trenger flere barn! Jeg tror ikke jeg trenger å forklare hvordan dette gjøres. Jeg skal heller ikke komme med noen **pålegg**.

Det er ikke alle som kan få barn, eller som ønsker å få barn. Av ulike grunner. Og stadig flere venter lenger med å få barn. Også det av ulike grunner. Men venter man for lenge, blir det også vanskeligere. Et stadig økende antall barn blir nå til med hjelp fra helsetjenesten.

Å mobbe – dręczyć (å mobbe – mobbet – har mobbet)

(Et) bidrag – pomoc

Å avgjøre – decydować, zdecydować (å avgjøre – avgjorde – har avgjort)

Å evne – sprostać, być w stanie (å evne – evnet – har evnet)

Å slå ring om noen – ochronić kogoś, obronić kogoś (å slå – slo – har slått)

(Et) fellesskap – wspólnota

Arbeidsfør – zdolny do (wykonywania) pracy

Å opprettholde – utrzymywać, podtrzymywać, zachowywać (å opprettholde – opprettholdt – har opprettholdt)

(Et) folketall – liczba ludności

I gjennomsnitt – średnio

(En) velferdsstat – państwo dobrobytu

(Et) pålegg – tutaj: nakaz, polecenie

Vi må derfor spørre: Er det for vanskelig å få barn tidlig? Vi må **legge** godt **til rette** for å få barn i studietiden og tidlig i karrieren.

Når vi setter barn til verden, så er det viktig hva slags samfunn vi **overlater** til dem. Vårt mål er at det samfunnet vi overlater til våre barn og unge, er i minst like god stand som det vi selv overtok fra våre foreldre. Vi kaller det et **bærekraftig** velferdssamfunn. Økonomisk bærekraftig ved at flere kommer i arbeid og flere arbeider lenger før de går av med pensjon. Sosialt bærekraftig ved at vi **bevarer tillit** og små forskjeller mellom folk. At vi inkluderer flere og unngår at grupper blir stående på utsiden. Og miljømessig bærekraftig ved at vi tar vare på klima og miljø.

FNs klimapanel viste **nylig** at 2 graders global oppvarming gir betydelig økt risiko for alvorlige konsekvenser for mennesker, sammenlignet med 1,5 grader. Våre klimamål er satt for å **begrense** global oppvarming til 2 grader. Vi vil **skjerpe** målene slik at Norge gjør vår del for å unngå farlige klimaendringer.

Sammenlignet med store deler av verden er norske barn privilegerte. I Noen land får mange barn ikke utdanning. Mange barn får en utdanning som er så dårlig at den ikke kan brukes til noe. Og altfor mange barn vokser opp i krig og konflikt. Derfor er Norge **en pådriver** for at verden skal nå FNs bærekraftsmål. Mange nordmenn jobber engasjert med dette utenfor Norge. **Bistands**arbeidere arbeider for utvikling og økt **rettferdighet**. Personell i Forsvaret for sikkerhet og demokrati.

Å legge til rette – przygotowywać, organizować, przystosować (å legge – la – har lagt)

Å overlate – przekazać, pozostawić (å overlate – overlot – har overlatt)

Bærekraftig – zrównoważony

Å bevare – utrzymać, zachować (å bevare – bevarte – har bevart)

(Ei, en) tillit – zaufanie

Nylig – niedawno, ostatnio

Å begrense – ograniczyć (å begrense – begrenset – har begrenset)

Å skjerpe – zaostriżyć (å skjerpe – skjerpet – har skjerpet)

(En) pådriver – siła napędowa (osoba/grupa/institucja, która napędza daną pracę/dany proces)

(En) bistand – pomoc, wsparcie

(Ei, en) rettferdighet – sprawiedliwość, słuszność

Dessverre er det stadig behov for væpnet innsats i kampen mot terror. Det fikk vi en påminnelse om like før jul. Da mottok vi nyheten om at islamistisk terror hadde rammet to unge kvinner på en feig og hensynsløs måte i Marokko. Denne julehøytiden har venner og familie i Danmark og Norge sårt savnet to flotte, unge mennesker med livene foran seg. Vi sørger med dere, og tenker mye på dere.

Etter 22. juli vet vi så altfor godt hvilken smerte terror kan utløse. Samtidig lærte vi hvor viktig det å sammen slå ring om de verdier terroristene angriper: Frihet, åpenhet, demokrati og rettferdighet. Det gjør vi også denne gang. Terroristene skal ikke vinne frem. De skal bekjempes. Det skjer både gjennom utvikling og gjennom en stor internasjonal militær innsats. Norske soldater bidrar også. De gjør en viktig jobb for oss alle. For vårt demokrati. For vår frihet. Langt borte fra Norge. Mange av dem tilbringer også julen borte fra sine kjære. Jeg vil hilse spesielt til dere, og til bistandsarbeidere og nordmenn ellers på jobb i utlandet, og takke for innsatsen. Dere er et forbilde for barna deres og for oss alle.

Jeg vil også takke vår kjære kongefamilie. Også i år har de gjort en imponerende innsats for Norge. Kongefamilien viser oss hvordan våre felles verdier føres videre fra slektsledd til slektsledd. Samtidig som hver ny generasjon finner sin form i et samfunn i endring. Slik er de et eksempel for oss alle og en påminnelse om at vårt samfunn bare er til låns fra våre barn. Det er barna som skal føre vårt samfunn videre.

(E t) b e h o v – potrzeba, konieczność

Væpnet – zbrojny

(E n) i n n s a t s – wkład, udział

(E n) p å m i n n e l s e – przypomnienie

Å m o t t a – przyjąć, odebrać (å motta – mottok – har mottatt)

Å r a m m e – uderzyć, trafić (å ramme – rammet – har rammet)

F e i g – tchórzliwy

H e n s y n s l ø s – bezwzględny

(E n) s m e r t e – ból, cierpienie

Å a n g r i p e – atakować, napadać (å angripe – angrep/angreip – har angrepet)

Å b e k j e m p e – zwalczać, przezwycięzać (å bekjempe – bekjempet – har bekjempet)

(E t) f o r b i l d e – wzór, przykład

F e l l e s – wspólny, zbiorowy

(E t) s l e k t s l e d d – pokolenie

Godt nytt år!

Statsministerens nyttårstale ble hentet fra regjeringen.no:
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2019/id2623249/> (tilgangsdato: 04.01.2019)